

Uppdragsdirektiv om trygghetsbostäder för äldre

Bakgrund

I april 2019 infördes möjligheten för kommuner att tillhandahålla trygghetsbostäder som biståndsbedömd insats. Detta är formulerat som ett frivilligt åtagande för kommunen i lagstiftningen.

Haninge kommun bör därmed ta ställning till om detta är något som kommunen har för avsikt att införa.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att ett sådant beslut bör föregås av en utredning, då frågan är komplex och omfattar flertalet olika frågeställningar.

Ökat behov av bostäder anpassade för äldre

Jämfört med många andra OECD-länder har Sverige en åldrad befolkning med en hög andel över 80 år, men även relativt friska äldre. Allt fler äldre väljer därmed att bo kvar i sin egen bostad och beviljas hemtjänstinsatser i hemmet. Enligt SCB beräknas gruppen 65 år och äldre att öka med drygt 300 000 personer (16 procent) under den kommande tioårsperioden. Den demografiska utvecklingen med ett ökande antal allt äldre innebär att behoven av bostäder anpassade för äldre kan förväntas öka framöver.

Biståndsbedömt trygghetsboende

Den 2 april 2019 trädde en lagändring i kraft i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453):

[...] Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering. [...]

Biståndsbedömt trygghetsboende ska vara en boendeform för äldre som främst behöver lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering, exempelvis genom möjligheten till gemensamma måltider, kulturella aktiviteter och umgänge. Stöd och hjälp i form av hemtjänst kan lämnas efter sedvanlig biståndsprövning. För att få driva ett trygghetsboende som biståndsbedömd insats krävs tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg.

Skattelagstiftning

Biståndsbedömt trygghetsboende utgör en form av social omsorg och fastigheten kategoriseras därmed av Skatteverket som verksamhetslokal. Verksamheten omfattas då av rätten till momsersättning enligt lag (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner, landsting, kommunalförbund och samordningsförbund. För trygghetsboende utan individuell behovsbedömning finns däremot ingen rätt till momsersättning, då denna klassificeras som en stadigvarande bostad. Detta gör att klassificeringen av verksamheten kan medföra betydande ekonomiska konsekvenser.

Hyressättningsprinciper

Klassificeringen av en verksamhet som stadigvarande bostad eller som verksamhetslokal medför även konsekvenser för de hyressättningsprinciper som kan tillämpas. Kostnadshyran för en verksamhetslokal är generellt lägre än för en stadigvarande bostad, eftersom hyran för verksamhetslokaler kan fördelas över fastighetens totala yta och inte bara boyta.

Ägandeform

Vidare har klassificeringen av verksamheten även betydelse för möjliga och lämpliga ägandeformer. I Haninge kommuns fall kan detta leda till olika bedömningar om Haninge kommun, Haninge bostäder eller Tornberget är lämplig ägare av verksamheten och dess lokaler. Möjligheten till olika former av privat ägande eller drift finns även.

Förslag till uppdragsdirektiv

För att kunna ta ställning till om Haninge kommun ska tillhandahålla trygghetsboende som en biståndsbedömd insats anser kommunstyrelseförvaltningen att en utredning bör genomföras. Detta eftersom ärendet omfattar flertalet närbesläktade frågeställningar, med ömsesidiga beroenden.

Utredningen bör därmed ha ett strategiskt, koncernövergripande perspektiv och omfatta konsekvensanalyser på kort och lång sikt.

Demografisk analys

Direktivet ska omfatta en analys för att bedöma framtida behov av platser inom trygghetsboende i Haninge kommun, med utgångspunkt i en demografisk framskrivning av antalet äldre. Bedömningar av antalet invånare över 65 år inom lämpliga åldersgrupper ska redovisas, med beräknat behov av platser inom trygghetsboende vid minst tre tidpunkter fram till år 2030.

Vid behov kan de demografiska framskrivningarna även preciseras för olika kommundelar.

Omvärldsanalys

Direktivet ska omfatta en omvärldsanalys avseende trygghetsboende som biståndsbedömd insats och om andra, jämförbara kommuner har infört, eller avser att införa, detta.

Ekonomiska konsekvenser

Direktivet ska analysera möjliga ekonomiska konsekvenser för kommunen för det fall trygghetsboende införs som biståndsbedömd insats. Detta ska minst ta hänsyn till de aspekter kopplade till momsersättning och hyressättningsprinciper som redovisas ovan. Konsekvenserna ska redovisas såväl på lång som på kort sikt.

Ägandeform

Direktivet ska ange möjliga alternativa ägandeformer för Haninge kommun och dess bolag för det fall trygghetsboende

skulle införas som biståndsbedömd insats. Inom ramen för detta ska en omvärldsanalys genomföras för det fall andra kommuner har utrett frågan ur ett liknande perspektiv.

Även möjliga privata driftsalternativ ska redovisas, exempelvis ur ett upphandlingsperspektiv.

Övriga konsekvenser

Vid behov kan direktivet även omfatta ytterligare konsekvensanalyser av trygghetsboende som biståndsbedömd insats, exempelvis konsekvenser för berörda förvaltningar/kommunala bolag och personalgrupper samt för möjliga målgrupper för insatsen.